

Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bir Alan Çalışması

Mahmut YARDIMCIOĞLU
mahmutyardimcioglu@gmail.com

Özlem ÖZER
ozlem8080@hotmail.com

Certified Financial Consultant (CFA)'s Tax Penalty Research Perspectives

Abstract

This study is, generally, focused on tax crimes and penalties. Of professional accountants and tax cases, has a very close causal link. Subject of this study, persons belonging to the profession of accounting, taxation and prevention of tax bills opinions and viewpoints event. Of Certified Public Accountants, have been made to examine for the prevention of tax avoidance and evasion and certified public accountants, as auditors and independent role in the prevention of tax crimes are investigated.

Keywords : Tax Crimes, Tax penalties, Certified Public Accounting Profession.

JEL Classification Codes : H26, K34, M42.

Özet

Bu çalışmada genel olarak vergi suçları ve cezaları üzerinde durulmuştur. Muhasebe meslek mensupları ile vergi olgusu arasında çok yakın bir illiyet bağı vardır. Kamusal bir özelliği de var olan Muhasebe mesleğine mensup olan kişilerin vergileme ve vergi cezalarının önlenmesine yönelik görüşleri ve olaya bakış açıları bu çalışmanın konusudur. Yeminli mali müşavirlerin vergi kayıp ve kaçığının önlenmesine ilişkin irdelemelerde bulunmuş ve yeminli mali müşavirlik mesleğiyle iştigal eden meslek mensuplarının, birer bağımsız denetçi olarak vergi suçlarının önlenmesindeki rolü araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler : Vergi Suçu, Vergi Cezaları, Muhasebe Mesleği.

1. Giriş

Çok eski bir geçmişe sahip olan vergi kavramı, kamu hizmetlerine ait giderleri karşılamak üzere devletin, vatandaşlarından zorunlu olarak aldığı ekonomik değerlerdir. Piyasa şartlarının geçerli olduğu ekonomilerde toplam kamu gelirlerinin %90-95'ini vergi gelirleri oluşturur (İlhan, 2007: 1). Devletlerin sahip olduğu en önemli yetkilerden birisi de vergilendirmedir. Toplumu oluşturan hakikî ve hükûmî şahısların da devlete karşı üzerlerine düşen en önemli ödevlerinin vergi ödeme yükümlülüğü olduğu söylenebilir. Sosyal devlet ilkesi ile birlikte ve yeni liberal anlayışın benimsenmesi sonrası devletlerin sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin yelpazesi genişlemiş, bu genişleme ile birlikte vergi gelirlerinin tahsilâtının da önemi artmıştır. Vergilerin doğumundan tahsil sürecine kadar yapılması gereken birçok vergilendirme işlemleri bulunmaktadır. Fiilî imkânsızlıklar ve zaman sorunu nedeniyle her bir vergilendirme işleminin, devletin vergilendirme yetkisine haiz kamu kurum ve kuruluşları tarafından yerine getirilmesi imkân dâhilinde değildir. Bu bakımdan, vergilendirme işlemlerinin en önemli ayağını oluşturan denetim sürecinin bir bölümünün, bağımsız denetim elemanları tarafından yerine getirilmesi bir zaruret olmuştur (Bekçioğlu ve Arslaner, 2010: 29).

Muhasebe hilelerinin önüne geçilmesi, yapılan hilelerin de açığa çıkarılması, meslekî etikle sıkı sıkıya bağlılıkla mümkündür. Denetçinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı meslekî bilgi kadar denetimin de en temel öğesidir. Bu sağlanmadığı zaman hem mesleği sürdürmek hem de sağlıklı kayıt sistemini hayata geçirmek oldukça zorlanılacak konulardır. Yeminli mali müşavirlik mesleğinin geleceği olarak görülen denetimin, güvenilir bir biçimde yapılabilmesi için; mesleki etiğe, zorunlu meslek kararlarına ve muhasebe ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalınması gerekir (Ertürk, 2007: 2).

Türkiye’de Mali Müşavirlik mesleği herhangi bir yasal düzenlemeye dayanmadan yıllarca sürdürülmüştür. Fakat 1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı kanun ile yasal bir düzenlemeye kavuşmuştur. Bu yasal düzenlemelere göre muhasebe denetimi, danışmanlık ve tasdik gibi işlemler belirtilen yasada yetki almış meslek mensuplarınca yürütülmektedir. Vergi suçları ve cezaları genelde tüm dünyada görülen bir olgudur. Nasıl ki diğer suçlar belirli bazı sebeplerle işleniyorsa vergi suçları da kendine özgü özellikte sebeplerle işlenmektedir.

Bir denetim birimi olarak Mali Müşavirlerin ve bu meslek grubunun, vergi kaybını önlemede etkisi bu çalışmanın ana temasıdır. Muhasebe meslek mensuplarının vergi suçlarının önlenmesinde etkilerinin ne olduğuna ilişkin olarak, bu araştırma kapsamında irdelemelerde bulunulmuş ve bir takım analizler yapılmıştır.

2. Araştırma ve Uygulanan Yöntem

Araştırma Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler, Yeminli Mali Müşavirler ve Denetim Uzmanları üzerinde yapılmıştır. Hazırlanan anketler Kahramanmaraş, Osmaniye, Adana, Karaman ve Tunceli illerinde uygulanmıştır. Uygulama kapsamında 500 anket hazırlanmasına rağmen bu anketlerden 267 tanesi geri dönmüştür. 120 anket Kahramanmaraş, 50 anket Osmaniye, 35 anket Karaman, 35 anket Tunceli ve 27 anket Adana illerinden sağlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak meslek mensuplarının vergi cezalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla anket formu düzenlenmiştir. Anket formunda yer alan sorular (Tüm, 2010; Yılmaz, 2007) yaptıkları çalışmaların ölçeklerinden bazı sorular tamamen alınmış, bazı sorular yapılan çalışmaya uyarlanmıştır. Bunlara ek olarak sorular da oluşturulmuştur. Ankette 9 demografik ve 30 vergi cezalarına ilişkin sorular yer almaktadır. Geçerlilik analizi için 7 öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan araştırmada kullanılan anket sorularından vergi cezaları ve denetim sorularının 4 tanesi çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. Geri kalan vergi cezaları soruları ise 5'li likert ölçeğine tabi tutulmuştur. Ölçekte 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum a karşılık gelmektedir. Ancak soru 23 ters kodlama yapılarak olumsuz olarak sorulduğundan olumluya dönüştürülmüştür. Meslek mensuplarının demografik özelliklerine ait verilerin analizinde sıklık ve yüzde değeri kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin analizinde ise ilk olarak ölçek maddelerinin aritmetik ortalamalarına bakılmıştır. Elde edilen verilerin gerekli istatistiksel çözümleri için SPSS programından yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA analizi ile birlikte Tukey testi uygulanmıştır. Araştırmanın Vergi Cezaları Ölçek Cronbach's Alpha değeri 0,86 ($\alpha = 0,86$) bulunarak anketin güvenilirliği ölçülmüştür. Aritmetik ortalamaların değerlendirilmesinde; "Aralık Genişliği = Dizi Genişliği (Ranj)/Grup Sayısı" formülünden faydalanarak, $4/5=0,80$ olarak puan aralıkları belirlenmiştir (Tekin, 1996). Buna göre belirlenen puan aralıkları Tablo: 1'de verilmiştir.

Tablo: 1
Likert Tipi Ölçek İçin Puan Aralıkları

(5) Kesinlikle Katılıyorum	4,20–5,00
(4) Katılıyorum	3,40–4,19
(3) Kararsızım	2,60–3,39
(2) Katılmıyorum	1,80–2,59
(1) Kesinlikle Katılmıyorum	1,00–1,79

Araştırma kapsamında kurulan hipotezler ise aşağıdaki gibidir:

H_1^1 : Meslek mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle yüzde dağılımları arasında farklılık vardır.

H_0^1 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_0^2 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle yaş değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_0^3 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle medeni durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_0^4 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_0^5 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_0^6 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle mesleklerini icra etme şekilleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_0^7 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle mükellef sayıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, bu çalışma kapsamında incelenen hipotezlere ilişkin elde edilen bulgular ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere betimsel ve kestirisel analizler uygulanmıştır.

3.1. Betimsel Analizlerden Elde Edilen Bulgular

Araştırmada Meslek Mensuplarının vergi cezalarına ilişkin görüşleri tespit edilmek istenmiş ve elde edilen bulgular Tablo: 2’de sunulmuştur.

Tablo: 2
Meslek Mensuplarının Vergi Cezaları Sorularına İlişkin Görüşleri

		\bar{X}	SS
S5	Meslek Mensupları kamunun vergi denetim unsurlarındandır.	3,86	1,16
S6	Meslek Mensuplarının denetim yetkileri genişletilmelidir.	4,29	0,96
S7	Vergi denetimi tamamen özelleştirilip bağımsız denetim kurumlarına devredilmelidir.	3,71	1,24
S8	Vergi suçlarını önlemek için vergi cezaları etkilidir.	3,57	1,28
S9	Hakkında daha önce vergi cezası kesilen bir işletmenin danışmanlık ve denetim hizmetini üstlenmem.	3,01	1,30
S10	Meslek Mensupları işletmelerin kanuni defterlerine yapılan kayıtların doğruluğunu denetleyerek hatalı kayıtların tespit edilip düzeltilmesi yoluyla vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,02	1,00
S11	Meslek Mensupları yapmış oldukları finansal denetimler neticesinde işletmelerin daha şeffaf mali tablolar hazırlayarak vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,08	0,91
S12	Meslek Mensupları işletmenin iç denetim sürecini değerlendirerek finansal raporların ve muhasebe ortamının güvenilirliğini artırarak vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,15	0,83
S13	Meslek Mensupları denetim faaliyetlerini vergi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirerek vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,18	0,84
S14	Meslek Mensupları işletmelerin dönem sonu işlemlerinin mali mevzuata göre yapılıp yapılmadığını denetleyerek vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,11	0,87
S15	Meslek Mensupları işletmeyi ilgilendiren mevzuat değişiklikleri konusunda muhasebe departmanını devamlı bilgilendirerek vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,27	0,75
S16	Meslek Mensupları işletmelere vermiş oldukları hizmet içi eğitimlerle muhasebe departmanının mali mevzuat konularında bilgi ve deneyimini artırarak vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,13	0,81
S17	Meslek Mensupları işletmelerde yapmış oldukları vergi planlamaları ile sağlayacağı vergi avantajlarını işletmelere etkin şekilde kullanarak firmanın vergi kaçırma faaliyetlerini azaltabilir.	4,17	0,92
S18	Meslek Mensupları işletmelere danışmanlık hizmetleri vererek finans departmanının güvenilir bilgi ve belge oluşturmasına yardımcı olarak vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,07	0,90
S19	Meslek Mensuplarının işletmelerde sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanımını önleyici bir rolü vardır.	4,10	0,99

S20	Meslek Mensupları firmalar nezdinde karşıt incelemeler yaparak işletmenin sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgeyle karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,15	0,90
S21	Meslek Mensupları karşıt incelemelerle alt firmanın vergi ile ilgili ödevlerini gereği gibi yerine getirip getirmediğini inceleyerek işletmenin bir vergi riski ile karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önlenmesini sağlar.	4,10	0,97
S22	Tam tasdik uygulaması gerek kaçakçılıkla ilgili olarak mükelleflerin korunması gerekse devletin vergi hâsılatını artırması bakımından zorunlu hale getirilmektedir.	3,76	1,14
S23	Müşteriyle tam tasdik sözleşmesi düzenleyen Meslek Mensupları işletmelerde vergi kaybına neden olacak uygunsuzlukları kapatmak için bazı durumları gizlemede yardımcı olur.	2,92	1,38
S24	Vergi kaçakçılığı genellikle muhasebe defter ve kayıtları üzerinden yapılmaktadır.	3,06	1,35
S25	Vergi mevzuatı anlaşılabilir bir yapı arz etmektedir.	3,01	1,27
S26	İşletmelerde amortisman, yeniden değerlendirme, yatırım indirimi, istisna ve muafiyet gibi işlemlerin doğru hesaplanmasında sıkıntılar yaşanmaktadır.	3,65	1,13
S27	Meslek Mensupları yıl içerisinde finansal tablolara yansıtılması gereken tüm hesapların gerçek şekliyle yer alıp almadığını denetlemektedir.	3,63	1,06
S28	İşletmelerde belge ve kayıt düzeni konusunda sorunlar yaşanmaktadır.	3,80	1,10
S29	Sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanılması yaygındır.	3,31	1,15
S30	Yıl boyunca düzenlenen beyannamelerin Meslek Mensuplarıncı denetlenmesi ödemesi gereken verginin doğru hesaplanmasına yardımcı olur.	4,13	0,85
TOPLAM		3,82	1,04

Tablo: 2 incelendiğinde Meslek mensupları İşletmelerde belge ve kayıt düzeni konusunda sorunlar yaşanmaktadır ibaresine katılıyorum ($\bar{X}=3,80 \pm 1,10$) düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Meslek mensubu müşteriyle tam tasdik sözleşmesi düzenleyen Meslek Mensupları işletmelerde vergi kaybına neden olacak uygunsuzlukları kapatmak için bazı durumları gizlemede yardımcı olur ibaresine kararsızım ($\bar{X}=2,92 \pm 1,38$) düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Meslek mensuplarıncı vergi mevzuatının anlaşılabilir bir yapı arz ettiği görüşü kararsızım ($\bar{X}=3,01 \pm 1,27$) düzeyindedir. Meslek mensupları vergi suçlarını önlemek için vergi cezalarının etkili olduğu hususunda katılıyorum ($\bar{X}=3,57 \pm 1,28$) düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Meslek mensupları hakkında daha önce vergi cezası kesilen bir işletmenin danışmanlık ve denetim hizmetini üstlenmem konusunda kararsızım ($\bar{X}=3,01 \pm 1,30$) düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Meslek mensuplarının vergi cezaları konusundaki genel düşünceleri ise katılıyorum ($\bar{X}=3,82 \pm 1,04$) düzeyindedir.

3.1.1. H_1^1 : Hipotezi ile İlgili Bulgular

H_1^1 : Meslek mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle yüzde dağılımları arasında farklılık vardır.

Tablo: 3
Vergi Cezalarına İlişkin Çoktan Seçmeli Soruların Yüzde Dağılımları

		N	(%)
S1	Meslek Mensupları öncelikli olarak aşağıdaki hizmetlerden hangisini görmektedirler?		
	Vergi beyanlarının gerçeğe uygun ve doğru olarak yapılmasını sağlamak.	177	66,3
	Mükelleflere vergi mevzuatı ve muhasebe uygulamaları karşısında danışmanlık yapmak.	59	22,1
	Mükelleflerin ödeyecekleri vergiyi kanuna uygun olarak en az düzeyde tutmak.	17	6,4
	Mükelleflerin eğitilmesini sağlamak.	14	5,2
S2	Mükelleflerce en fazla işlenen vergi suçu çeşidi hangisidir?		
	Hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlar.	10	3,7
	Vergi matrahını azaltmaya yönelik suçlar.	81	30,3
	Genel usulsüzlük (1. ve 2. derece) suçları (defter tutmama, bildirimleri yapmama veya süresinden sonra yapma).	45	16,9
	Özel usulsüzlük suçları (fatura ve belge almama veya vermeme vb. gibi).	131	49,1
S3	Sizce vergi kaçırma eğiliminde olan mükelleflerin en fazla başvurdukları yöntem/yöntemler hangileridir?		
	Hesap ve muhasebe hileleri yapmak.	45	16,9
	Uydurma hesaplar açmak.	7	2,6
	Çift defter kullanmak.	39	14,6
	Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanmak.	138	51,7
	Defterleri, kayıtları veya belgeleri yok etmek.	12	4,5
	Hiçbiri.	20	7,5
	Fatura vermemek ve almamak.	4	1,5
	İşlemlerin kayıt dışı kalmasını sağlamak.	1	0,4
	Ticari faaliyetlerin tamamını muhasebeye yansıtılmamak.	1	0,4
S4	Vergi suçlarını önlemek için Meslek Mensuplarının istifa ettiği en güvenli denetim çalışması/çalışmaları hangisidir?		
	Karşıt inceleme yapmak.	108	40,4
	Muhasebe kayıtları ve belgelerin incelenmesi.	102	38,2
	İç kontrol sisteminden istifa edilmesi.	35	13,1
	Yönetim kurulu toplantılarına iştirak edilmesi.	3	1,1
	Mali analiz tekniklerinin uygulanması.	7	2,6
	Matematiksel kontrollerin yapılması.	12	4,5

Tablo: 3'te görüldüğü gibi çoktan seçmeli sorular incelendiğinde %66,3 ile meslek mensupları vergi beyanlarının gerçeğe uygun ve doğru olarak yapılmasını öncelikli bir hizmet olarak görmektedirler. Mükelleflerce işlenen en sık vergi suçu olarak %49,1 ile Özel usulsüzlük suçları (fatura ve belge almama veya vermeme vb. gibi) şeklinde nitelendirmişlerdir. Meslek mensuplarının vergi kaçırma eğiliminde olan mükelleflerin en fazla başvurdukları yol olarak %51,7 ile sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanmak şeklinde ifade edilmiştir. Vergi suçlarını önlemek için meslek mensuplarının istifade ettiği en güvenli denetim çalışması ise %40,4 ile karşıt inceleme yapmak şeklinde yorumlanmıştır.

3.2. Kestirisel Analizlerden Elde Edilen Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgulara bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA analizi ile birlikte Tukey testi uygulanmıştır. Araştırmanın Vergi Cezaları Ölçek Cronbach's Alpha değeri 0,86 ($\alpha = 0,86$) bulunarak anketin güvenilirliği ölçülmüştür.

Araştırmada meslek mensuplarının vergi cezalarına ilişkin görüşleri ile cinsiyet, yaş, hizmet yılı, mesleki unvan, mesleği icra etme şekilleri ve mükellef sayısı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmak istenmiştir. Hangi analizlerin yapılmasına karar vermek için verilerin homojenliğine ve normal dağılım göstermesine bakılmıştır. Homojenlik analizi için ANOVA analizinde homogeneity of variances analizi uygulanmış $p > 0,05$ çıkmış; normal dağılım için ise Kolmogorov Smirnov analizi uygulanmış $p > 0,05$ bulunmuş; örneklem sayısının da yeterli olması nedeniyle verilere parametrik analizler uygulanmasına karar verilmiştir. Bu nedenle araştırmadan elde edilen verilere bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA analizleri uygulanmıştır. Bunlara ek olarak alternatif hipotezler kurularak, meslek mensuplarının görüşlerine ilişkin bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu analizler sonucu elde edilen bulgular aşağıda tartışılmıştır.

3.2.1. H_0^1 Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^1 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 4
Vergi Cezaları Cinsiyet İlişkisi

	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	Levene Testi		sd	t	p
					F	p			
Soru 10	Kadın	30	3,63	1,35	14,172	0,000	265	2,253	0,025
	Erkek	237	4,06	0,93					

Tablo: 4'te görüldüğü gibi meslek mensuplarının cinsiyet farklılıklarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(265)}=2,253; p<0,05$). Erkeklerin kadınlara oranla meslek mensuplarının işletmenin yaptığı kayıtların doğruluğunu denetleyerek vergi kaybının önlenmesini sağladığını savunmaktadır.

3.2.2. H_0^2 Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^2 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle yaş değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 5
Vergi Cezaları Yaş Değişkeni İlişkisi

	Yaş	N	\bar{X}	Ss	VaryansKaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	p	Fark
Soru 20	31-40	119	4,27	0,84	Gruplar Arası	8,001	2	5,077	0,007	1-3
	41-50	104	4,17	0,86						
	51-	44	3,77	1,05	Grup İçi	208,007	264			
	Toplam	267	4,15	0,90						
Soru 24	31-40	119	3,20	1,38	Gruplar Arası	15,292	2	4,295	0,015	1-3
	41-50	104	3,11	1,34						
	51-	44	2,52	1,21	Grup İçi	469,973	264			
	Toplam	267	3,05	1,35						

Tablo: 5'te görüldüğü gibi meslek mensuplarının yaş gruplarına göre soru 20'ye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=5,077; p<0,05$). 1-3 grupları arasında 1. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. 31-40 yaş grubuna dâhil olan meslek mensuplarının firmalar nezdinde karşıt incelemeler yaparak yanıtıcı belge ile karşılığa olasılığını azaltarak vergi kaybının önlenmesini sağladığını savunmaktadır.

Meslek mensuplarının yaş gruplarına göre soru 24'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F_{(2,264)}=4,295; p<0,05$). Yine 1-3 grupları arasında 1. Grup lehine fark olduğu görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan meslek mensupları vergi kaçakçılığının genellikle muhasebe defter ve kayıtları üzerinden yapıldığı görüşüne

sahiptirler.

3.2.3. H_0^3 Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^3 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle medeni durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 6
Vergi Cezaları Medeni Durum İlişkisi

	Medeni Durum	N	\bar{X}	ss	Levene Testi		sd	t	p
					F	p			
Soru 19	Evli	242	4,14	0,95	5,012	0,026	265	2,069	0,040
	Bekâr	25	3,72	1,24					

Tablo: 6'da görüldüğü gibi meslek mensuplarının medeni durumlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(265)}=2,069; p<0,05$). Evli meslek mensupları meslektaşlarının işletmelerde sahte ve yanıltıcı belge kullanımını önleyici bir rolü olduklarını düşünmektedir.

3.2.4. H_0^4 Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^4 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 7'de görüldüğü gibi meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 11'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=3,555; p<0,05$). 1-3 Grupları arasında 1. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Ön lisans mezunu meslek mensupları yapmış oldukları finansal denetimler neticesinde işletmelerin daha şeffaf mali tablolar hazırlayarak vergi kaybının önleneceği düşüncesine sahiptirler.

Meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 12'a ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=5,687; p<0,05$). 2-3 Grupları arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları işletmenin iç denetim sürecini değerlendirerek finansal raporların ve muhasebe ortamının güvenilirliğini artırarak vergi kaybının önleneceğini düşünmektedirler.

Meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 15'ye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=6,106; p<0,05$). 2-3 Grupları

arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları işletmeyi ilgilendiren mevzuat değişiklikleri konusunda muhasebe departmanını devamlı bilgilendirerek vergi kaybının önleneceğini savunmaktadır.

Tablo: 7
Vergi Cezaları Eğitim Düzeyi İlişkisi

	<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>ss</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>KarelerToplam</i>	<i>sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Soru 11	Önlisans	30	4,23	0,82	Gruplar Arası	5,783	2	3,555	0,030	1-3
	Lisans	213	4,10	0,88						
	Lisansüstü	24	3,63	1,13	Grup İçi	214,719	264			
	Toplam	267	4,07	0,91						
Soru 12	Önlisans	30	4,13	0,73	Gruplar Arası	7,547	2	5,687	0,004	2-3
	Lisans	213	4,22	0,79						
	Lisansüstü	24	3,63	1,10	Grup İçi	175,157	264			
	Toplam	267	4,15	0,83						
Soru 15	Önlisans	30	4,17	0,91	Gruplar Arası	6,528	2	6,106	0,003	2-3
	Lisans	213	4,33	0,68						
	Lisansüstü	24	3,79	0,88	Grup İçi	141,120	264			
	Toplam	267	4,26	0,75						
Soru 16	Önlisans	30	4,00	0,91	Gruplar Arası	7,726	2	6,073	0,003	2-3
	Lisans	213	4,20	0,77						
	Lisansüstü	24	3,63	0,92	Grup İçi	167,944	264			
	Toplam	267	4,13	0,81						
Soru 17	Önlisans	30	3,90	1,09	Gruplar Arası	16,992	2	10,901	0,000	2-3
	Lisans	213	4,28	0,83						
	Lisansüstü	24	3,46	1,06	Grup İçi	205,757	264			
	Toplam	267	4,16	0,92						
Soru 18	Önlisans	30	3,90	0,99	Gruplar Arası	7,922	2	5,083	0,007	2-3
	Lisans	213	4,15	0,87						
	Lisansüstü	24	3,58	0,88	Grup İçi	205,726	264			
	Toplam	267	4,07	0,90						
Soru 21	Önlisans	30	3,97	1,22	Gruplar Arası	11,875	2	6,676	0,001	2-3
	Lisans	213	4,18	0,87						
	Lisansüstü	24	3,46	1,14	Grup İçi	234,784	264			
	Toplam	267	4,09	0,96						

Meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 16'ye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=6,073; p<0,05$). 2-3 Grupları arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları işletmelere vermiş oldukları hizmet içi eğitimlerle muhasebe departmanının mali mevzuat konularında bilgi ve deneyimini artırarak vergi kaybının önleneceği görüşündedirler.

Meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 17'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=10,901;p<0,05$). 2-3 Grupları arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları işletmelerde yapmış oldukları vergi planlamaları ile sağlayacağı vergi avantajlarını işletmelere etkin şekilde kullanarak vergi kaçırma faaliyetlerinin azaltılabileceğini savunmaktadırlar.

Meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 18'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=5,083;p<0,05$). 2-3 Grupları arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları işletmelere danışmanlık hizmetleri vererek finans departmanının güvenilir bilgi ve belge oluşturmaya yardımcı olarak vergi kaybının önleneyeceği kanısındadırlar.

Meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre soru 21'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(2,264)}=6,676;p<0,05$). 2-3 Grupları arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları karşıt incelemelerle alt firmanın vergi ile ilgili ödevlerini gereği gibi yerine getirip getirmediğini inceleyerek işletmenin bir vergi riski ile karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önleneyeceği görüşündedirler.

3.2.5. H_0^E Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^E : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 8'de görüldüğü gibi meslek mensuplarının mesleki kıdemlerine göre soru 5'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(3,263)}=2,938;p<0,05$). 3-4 Grupları arasında 3.Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Mesleki kıdemi 11-15 yıl olan meslek mensupları, meslektaşlarının kamunun vergi denetim unsurlarından olduğu görüşündedirler.

Meslek mensuplarının mesleki kıdemlerine göre soru 13'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(3,263)}=2,704;p<0,05$). 1-2 Grupları arasında 2. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Mesleki kıdemi 6-10 yıl olan meslek mensupları denetim faaliyetlerini vergi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirerek vergi kaybının önlenmesi görüşüne hâkimdirler.

Meslek mensuplarının mesleki kıdemlerine göre soru 22'ye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(3,263)}=4,712;p<0,05$). 3-4 Grupları arasında 3. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Mesleki kıdemi 11-15 yıl olan meslek mensupları tam tasdik uygulamasının gerek kaçakçılıkla ilgili olarak mükelleflerin korunması gerekse devletin vergi hâsılatını arttırması bakımından zorunlu hale

getirilmelidir düşüncesindedirler.

Tablo: 8
Vergi Cezaları Mesleki Kıdem İlişkisi

	<i>Kıdem</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Soru 5	1-5	35	4,03	1,20	Gruplar Arası	11,609	3	2,938	0,034	3-4
	6-10	65	3,90	1,11						
	11-15	71	4,07	0,96	Grup İçi	346,399	263			
	15-	96	3,58	1,27						
	Toplam	267	3,85	1,16						
Soru 13	1-5	35	3,83	1,01	Gruplar Arası	5,646	3	2,704	0,046	1-2
	6-10	65	4,30	0,61						
	11-15	71	4,24	0,76	Grup İçi	183,080	263			
	15-	96	4,17	0,94						
	Toplam	267	4,18	0,84						
Soru 22	1-5	35	3,57	1,09	Gruplar Arası	17,607	3	4,712	0,003	3-4
	6-10	65	3,83	1,13						
	11-15	71	4,13	0,89	Grup İçi	327,569	263			
	15-	96	3,50	1,25						
	Toplam	267	3,76	1,14						
Soru 23	1-5	35	3,23	1,24	Gruplar Arası	25,081	3	4,540	0,004	1-3
	6-10	65	2,83	1,43						
	11-15	71	2,48	1,29	Grup İçi	484,268	263			
	15-	96	3,20	1,40						
	Toplam	267	2,92	1,38						

Meslek mensuplarının mesleki kıdemlerine göre soru 23'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F_{(3,263)}=4,540;p<0,05$). 1-3 Grupları arasında 1. Grup lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Mesleki kıdemi 1-5 yıl olan meslek mensupları müşteri ile tam tasdik sözleşmesi düzenleyen meslek mensuplarının işletmelerde vergi kaybına neden olacak uygunsuzlukları kapatmak için bazı durumları gizlemeye yardımcı oldukları görüşüne sahiptirler.

3.2.6. H_0^6 Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^6 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle mesleklerini icra etme şekilleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 9'da görüldüğü gibi meslek mensuplarının mesleklerini icra etme şekillerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(265)}=2,978;p<0,05$). Mesleklerini bireysel olarak icra eden meslek mensupları sahte ve muhteviyatı itibarıyla

yanıltıcı belge kullanılmasının yaygın olduğu görüşündedirler.

Tablo: 9
Vergi Cezaları Mesleği İcra Etme Şekli İlişkisi

	İcra Şekli	N	\bar{X}	ss	Levene Testi		sd	t	p
					F	p			
Soru 29	Bireysel	235	3,39	1,13	0,034	0,853	265	2,978	0,003
	Bağımlı	32	2,75	1,16					

3.2.7. H_0^7 Hipotezi İle İlgili Bulgular

H_0^7 : Meslek Mensuplarının Vergi Cezalarına ilişkin düşünceleriyle mükellef sayıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo: 10
Vergi Cezaları Mükellef Sayıları İlişkisi

	Mükellef Sayısı	N	\bar{X}	ss	Levene Testi		sd	t	p
					F	p			
Soru 5	1-30	91	4,07	1,05	4,652	0,032	265	2,201	0,029
	31-+	176	3,74	1,20					
Soru 9	1-30	91	3,34	1,38	6,478	0,011	265	3,078	0,002
	31-+	176	2,84	1,21					
Soru 10	1-30	91	4,20	0,91	0,014	0,907	265	2,180	0,030
	31-+	176	3,92	1,02					

Tablo: 10'da görüldüğü gibi meslek mensuplarının sahip oldukları mükellef sayılarına göre soru 5'e ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(265)} = 2,201; p < 0,05$). 1-30 arasında mükellef sayısına sahip olan meslek mensupları, meslektaşlarının kamunun vergi denetim unsurlarından olduğu görüşündedirler.

Meslek mensuplarının sahip oldukları mükellef sayılarına göre soru 9'ya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(265)} = 3,078; p < 0,05$). 1-30 arasında mükellef sayısına sahip olan meslek mensupları, hakkında daha önce vergi cezası kesilen bir işletmenin danışmanlık ve denetim hizmetini üstlenmem görüşündedirler.

Meslek mensuplarının sahip oldukları mükellef sayılarına göre soru 10'ye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(265)} = 2,180; p < 0,05$). 1-30 arasında mükellef sayısına sahip olan meslek mensupları, işletmelerin kanuni defterlerine yapılan kayıtların doğruluğunu denetleyerek hatalı kayıtların tespit edilip düzeltilmesi yoluyla

vergi kaybının önleneceğini düşünmektedirler.

4. Sonuç ve Öneriler

Yılmaz (2007), araştırması sonucunda ulaştığı bulgular ile bir karşılaştırma yapıldığında şu sonuçları elde edilmiştir. Meslek mensupları vergi beyanlarının gerçeğe uygun ve doğru olarak yapılmasını sağlamalı şikkında birleşmişlerdir. Yapılan çalışmada da aynı doğrultuda sonuca ulaşılmaktadır. Mükelleflerce en çok işlenen vergi suçlarının vergi ziyana yol açan suçlar olduğunu bulmasına karşın, çalışmamızda özel usulsüzlük suçları olduğu vurgulanmaktadır. Bu farklı sonuca ulaşılmasının nedeninin örneklem sayısından ve katılımcıların orta yaş üzeri olmalarından kaynaklandığı düşünülebilmektedir. Vergi kaçırma eğiliminde olan mükelleflerin en sık başvurdukları yol olarak sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanmak sonucuna ulaşmıştır, yapılan çalışmada da aynı sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Meslek mensuplarının en güvenli denetim çalışması olarak muhasebe kayıtları ve belgelerinin incelenmesi sonucuna ulaşmasına karşın yapılan çalışmada karşıt incelemeler yapmanın daha güvenli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu farklılığın nedeninin örneklem sayısının azlığından ve katılımcıların sadece Yeminli Mali Müşavirlerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Meslek mensuplarının denetim yetkilerinin genişletilmesi konusunda katıldıklarının görülmesinin yanı sıra yapılan çalışmada kesinlikle katıldıkları gözlemlenmektedir. Vergi denetimlerinin özelleştirilmesi konusunda çalışmasında meslek mensuplarının vergi denetimlerinin özelleştirilmesini istemedikleri sonucuna ulaşmasına rağmen yapılan çalışmada meslek mensuplarının vergi denetimlerinin özelleştirilmesi istedikleri ortaya çıkmaktadır.

Tüm (2010), araştırması sonucunda yaptığı değerlendirmeler neticesinde ortak ve farklı noktalar bulunmaktadır. Ortak ve farklı noktalar ise şu şekilde sıralanmaktadır. Meslek Mensupları işletmelerin kanuni defterlerine yapılan kayıtların doğruluğunu denetleyerek hatalı kayıtların tespit edilip düzeltilmesi yoluyla vergi kaybının önlenmesini sağlar konusunda kısmen katılıyorum sonucuna ulaşmasına karşın yapılan çalışmada meslek mensuplarının bu görüşe katıldıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Meslek Mensupları denetim faaliyetlerini vergi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirerek vergi kaybının önlenmesini sağlar sorusuna kesinlikle katıldıkları sonucuna ulaşmasının yanı sıra yapılan çalışmada katıldıkları görülmektedir. Çalışmasında Meslek mensuplarının Meslek Mensupları yapmış oldukları finansal denetimler neticesinde işletmelerin daha şeffaf mali tablolar hazırlayarak vergi kaybının önlenmesini sağlar hususunda kesinlikle katıldıklarını, yapılan çalışmada da buna paralel olarak katıldıkları görülmektedir. Çalışmasında Meslek Mensupları işletmenin iç denetim sürecini değerlendirerek finansal raporların ve muhasebe ortamının güvenilirliğini artırarak vergi kaybının önlenmesini sağlar sorusuna kısmen katılmalarına karşın yapılan çalışmada katıldıkları görülmektedir. Meslek Mensupları denetim faaliyetlerini vergi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirerek vergi kaybının

önlenmesini sağlar sorusuna meslek mensuplarının kesinlikle katıldıkları, yapılan çalışmada da meslek mensuplarının bu yargıya katıldıkları görülmektedir. Meslek Mensupları işletmelerin dönem sonu işlemlerinin mali mevzuata göre yapılıp yapılmadığını denetleyerek vergi kaybının önlenmesini sağlar sorusuna kesinlikle katıldıkları sonucuna ulaşmasının yanı sıra yapılan çalışmada meslek mensuplarının bu yargıya katıldıkları sonucuna ulaşmaktadır.

Tüm bu teorik ayrıntılardan sonra araştırma için hazırlanan anket uygulaması bütün detaylarıyla değerlendirilerek yorumlanmaktadır. Vergi suçlarının önlenmesinde Yeminli Mali Müşavirlerin tutumları çeşitli değişken ve ölçeklerle araştırılmaktadır. Yapılan bağımsız örneklem t ve tek yönlü ANOVA testleri sonucunda çıkan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür.

Meslek mensupları vergi beyanlarının gerçeğe uygun ve doğru olarak yapılmasını sağlamanın öncelikli bir öneme sahip olduğunu, mükelleflerce en fazla işlenen vergi suçunun özel usulsüzlük suçları (fatura ve belge almama veya vermeme vb. gibi) olduğunu, vergi kaçırma eğiliminde olan mükelleflerin en çok başvurdukları yolun sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanmak olduğunu belirtmişlerdir. Buna ek olarak meslektaşlarının vergi kaybını önlemek için istifade ettikleri en güvenli denetimin karşıt inceleme yapmak ve muhasebe kayıtlarını incelemek olduğu hakkında görüşte sahiptirler.

Vergi cezaları ile cinsiyet ilişkisi hipotezi sonucunda meslek mensupları işletmelerin kanuni defterlerine yapılan kayıtların doğruluğunu denetleyerek hatalı kayıtların tespit edilip düzeltilmesi yoluyla vergi kaybının önlenmesini sağladığı sonucu çıkmıştır. Erkekler meslek mensuplarının işletmenin yaptığı kayıtların doğruluğunu denetleyerek vergi kaybının önlenmesini sağladığını savunmaktadırlar. Kadınların ise bu düşünceyi kabul etmedikleri ortaya çıkmıştır.

Vergi cezaları ile yaş ilişkisi hipotezi sonucunda meslek mensupları firmalar nezdinde karşıt incelemeler yaparak işletmenin sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge ile karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önlenmesini sağladığı sonucu çıkmıştır. Genç meslek mensupları (31–40 yaş grubuna dâhil olan) firmalar nezdinde karşıt incelemeler yaparak yanıltıcı belge ile karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önlenmesini sağladığını düşünmektedir. Yine aynı ilişkinin hipotez sonucuna göre vergi kaçakçılığı genellikle muhasebe defter ve kayıtları üzerinden yapılmaktadır. 31–40 yaş grubunda yer alan genç meslek mensuplarının vergi kaçakçılığının genellikle muhasebe defter ve kayıtları üzerinden yapıldığını düşündüğü görülmektedir.

Vergi cezaları ile medeni durum ilişkisi hipotezi sonucunda meslek mensuplarının işletmelerde sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanımını önleyici bir rolü vardır sonucu çıkmıştır. Evli meslek mensuplarının meslektaşlarının

işletmelerde sahte ve yanıltıcı belge kullanımını önleyici bir rolü olduğunu düşünmesine karşın bekar meslek mensuplarının meslektaşlarının işletmeler bazında böyle bir etkisinin olduğunu düşünmemektedirler.

Vergi cezaları ile eğitim düzeyi ilişkisi hipotezi sonucunda meslek mensupları yapmış oldukları finansal denetimler neticesinde işletmelerin daha şeffaf mali tablolar hazırlayarak vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucuna ulaşılmıştır. Ön lisans mezunu meslek mensupları yapmış oldukları finansal denetimler neticesinde işletmelerin daha şeffaf mali tablolar hazırlayarak vergi kaybının önleneceği düşüncesine sahiptirler. Meslek mensupları iç denetim sürecini değerlendirerek finansal raporların ve muhasebe ortamının güvenilirliğini arttırarak vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucu bulunmuştur. Lisans mezunu meslek mensupları işletmenin iç denetim sürecini değerlendirerek finansal raporların ve muhasebe ortamının güvenilirliğini arttırarak vergi kaybının önleneceğini düşünmektedirler. Meslek mensupları işletmeyi ilgilendiren mevzuat değişiklikleri konusunda muhasebe departmanını devamlı bilgilendirerek vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucu çıkmıştır. Lisans mezunu meslek mensupları işletmeyi ilgilendiren mevzuat değişiklikleri konusunda muhasebe departmanını devamlı bilgilendirerek vergi kaybının önleneceğini savunmaktadırlar. Meslek mensupları işletmelere vermiş oldukları hizmet içi eğitimlerle muhasebe departmanının mali mevzuat konularında bilgi ve deneyimini arttırarak vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucuna ulaşılmıştır. Lisans mezunu meslek mensupları işletmelere vermiş oldukları hizmet içi eğitimlerle muhasebe departmanının mali mevzuat konularında bilgi ve deneyimini arttırarak vergi kaybının önleneceği düşüncesindedir. Meslek mensupları işletmelerde yapmış oldukları vergi planlamaları ile sağlayacağı vergi avantajlarını işletmelere etkin şekilde kullanarak firmanın vergi kaçırma faaliyetlerini azaltabilir sonucu ortaya çıkmıştır. Lisans mezunu meslek mensupları işletmelerde yapmış oldukları vergi planlamaları ile sağlayacağı vergi avantajlarını işletmelere etkin şekilde kullanarak vergi kaçırma faaliyetlerinin azaltılabileceğini savunmaktadırlar. Meslek mensupları işletmelere danışmanlık hizmetleri vererek finans departmanının güvenilir bilgi ve belge oluşturmaya yardımcı olarak vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucuna varılmıştır. Lisans mezunu meslek mensupları işletmelere danışmanlık hizmetleri vererek finans departmanının güvenilir bilgi ve belge oluşturmaya yardımcı olarak vergi kaybının önleneceği kanısındadırlar. Meslek mensupları karşıt incelemelerle alt firmanın vergi ile ilgili ödevlerini gereği gibi yerine getirip getirmediğini inceleyerek işletmenin bir vergi riski ile karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucu elde edilmiştir. Lisans mezunu meslek mensupları karşıt incelemelerle alt firmanın vergi ile ilgili ödevlerini gereği gibi yerine getirip getirmediğini inceleyerek işletmenin bir vergi riski ile karşılaşma olasılığını azaltarak vergi kaybının önleneceği görüşündedirler.

Vergi cezaları ile mesleki kıdem ilişkisi hipotezi sonucunda meslek mensupları kamunun vergi denetim unsurlarındandır sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki kıdemi 11–15 yıl olan meslek mensupları, meslektaşlarının kamunun vergi denetim unsurlarından olduğunu

düşünmektedirler. Meslek mensupları denetim faaliyetlerini vergi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirerek vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucu çıkmıştır. Mesleki kıdemi 6–10 yıl olan meslek mensupları denetim faaliyetlerini vergi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirerek vergi kaybının önlenmesi görüşüne hâkimdirler. Tam tasdik uygulaması gerek kaçakçılıkla ilgili olarak mükelleflerin korunması gerekse devletin vergi hâsılatını artırması bakımından zorunlu hale getirilmektedir sonucuna varılmıştır. Mesleki kıdemi 11–15 yıl olan meslek mensupları tam tasdik uygulamasının zorunlu hale gelmesi gerektiğini düşünmektedirler. Müşteriyle tam tasdik sözleşmesi düzenleyen meslek mensupları işletmelerde vergi kaybına neden olacak uygunsuzlukları kapatmak için bazı durumları gizlemede yardımcı olur. Mesleki kıdemi 1–5 yıl olan mesleğinde yeni olan meslek mensupları mükelleflerini korumak için uygunsuzluklara göz yummaktadırlar.

Vergi cezaları ile mesleği icra etme şekli ilişkisi hipotezi sonucunda sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanılması yaygındır sonucu elde edilmiştir. Mesleklerini bireysel olarak icra eden meslek mensupları sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanılmasının yaygın olduğu görüşündedirler.

Vergi cezaları ile mükellef sayısı ilişkisi hipotezi sonucunda meslek mensupları kamunun vergi denetim unsurlarındandır sonucuna ulaşılmıştır. 1–30 arasında mükellef sayısına sahip olan meslek mensupları, meslektaşlarının kamunun vergi denetim unsurlarından olduğu görüşündedirler. Hakkında daha önce vergi cezası kesilen bir işletmenin danışmanlık ve denetim hizmetini üstlenmem sonucuna varılmıştır. 1–30 arasında mükellef sayısına sahip olan meslek mensupları, hakkında daha önce vergi cezası kesilen bir işletmenin danışmanlık ve denetim hizmetini üstlenmem görüşündedirler. Ancak mükellef sayısı daha fazla olan meslek mensupları bu düşünceden yana değildirlere. Meslek mensupları işletmelerin kanuni defterlerine yapılan kayıtların doğruluğunu denetleyerek tespit edilip düzeltilmesi yoluyla vergi kaybının önlenmesini sağlar sonucuna ulaşılmıştır. 1–30 arasında mükellef sayısına sahip olan meslek mensupları, işletmelerin kanuni defterlerine yapılan kayıtların doğruluğunu denetleyerek hatalı kayıtların tespit edilip düzeltilmesi yoluyla vergi kaybının önleneceğini düşünmektedirler.

Kaynakça

- Bekçioğlu, S. ve H. Arslaner (2010), “Vergilendirme İşlemlerinde Yeminli Mali Müşavir (YMM)’lerin Sorumluluğunun Sınırı”, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, Ekim, 29–52.
- Ertürk, S. (2007), “1989 Yılından Günümüze Türkiye’de Vergi Denetiminde Yeminli Mali Müşavirlik Kurumunun Etkinliği”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İlhan, G. (2007), “Vergi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler”, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (12), 1–13.

Tüm K. (2010), “Denetim Birimi Olarak YMM’lerin Vergi Kaybını Önlemede Etkisi: YMM’ler Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Adana.

Yılmaz, Ö. (2007), “Vergi Suçlarının Önlenmesinde Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinin Sorumluluğu ve Etkinliğinin Analizi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.